

TERAPEVTSKA KOLONIJA NA RAKITNI – VZGOJITELJEVA DOŽIVETJA¹

Otroci so se večkrat trudili, da bi me razkurili, vendar jim to ni nikoli prav uspelo. Pač pa je to uspevalo mojim kolegom, posebno Mirjani in pa širši okolici, čeprav se niso tako potrudili kot otroci. Običajno je bilo tako, da je Mirjana na sestankih zahtevala, da držimo skupine v dopoldnevih skupaj, kot smo se prej zmenili. To držanje skupaj pa je bilo zame zelo mučno. Obsegalo je vse mogoče manipulacije, bolj ali manj prozorne, od lovljenja in dobesečno prenašanja mulcev na kup, pa do fint, prigovarjanja, ukazov, izsiljevanja in kaj vem, kaj še. Rezultat tega so bila nasprotovanja: jeza, sovraštvo, razbijanje skupine, zapiranje vase in nezaupanje vame. Tako sem se znašel zunaj skupine, proti njej v razdalji. Zame sila zoprna reč. Zaradi tega sem zjutraj vstajal s črno liso, ki je izginila šele pri kosilu ali pa tudi ne. Odvisno od tega, če je bil na programu kak odhod ali sprememba, ali ne. In tako se je lisa pojavljala in izginjala, se večala in manjšala. Na nekem sestanku, bilo je pred kosilom, je Mirjana ob strani kuhala mulo, najbrž zaradi dopoldanskih nedoslednosti vzgojiteljev. To je črno liso občutno povečalo. Šel sem v sobo in prosil fante in eno punco, naj se gredo z mano tepst. Malo čudno so me pogledali (večkrat so me še oni nagovarjali, pa sem vedno odklonil, kar jim ni bilo všeč). Nato pa so prav radi ustregli, šli smo na travo. Odložil sem uro in čevlje. Nato se je začelo. Dobro sem se otepal, dokler nisem izčrpan, zasopel in blaten obležal pod kopico otrok. Mižal sem, otroci pa so me takega

1 Članek je bil objavljen v *Naših razgledih* 5. 12. 1975 pod naslovom Terapevtska kolonija na Rakitni – Vzgojiteljeva doživetja.

dobro potrepljali in odnesli v jedilnico. Ko sem začutil sedež pod sabo, sem odprl oči. Lise ni bilo več in svet (otroci ob mizah) se je prijazno smehljajal.

S strahom sem pričakoval naslednje jutro, ko naj bi nas (kolonijo) odpeljali s kombijem v Cerknico na jezero. In res. Že pri zajtrku se je Miha uprl, da bi šel, ker da ni dobil breskve. Ko jo je dobil (jaz sem jo namreč vzel in jo spravil zanj, ker je zamudil), je še vedno vztrajal. Kmalu sta se spomnila, da ne gresta še Viktor in Dare. Tonč mi (kot manipulatorju) ni delal takih težav. Odhod je bil vedno bliže, oni pa nič. Postajal sem nestrpen. Črna lisa je spet vzšla.

Angažiral sem ves arzenal fint. Končno sta dva le odšla v avto. Miha pa ne in ne. Trije smo ga napol vlekli, napol nosili, na veliko veselje okolice. Otepal se je, mi pa smo se vmes fintirali, grozili in prigovarjali. Pri avtu se je uprl z vsemi štirimi. Meni je prekipelo. Pritisnil sem ga na tla in zinil skozi zobe: »Spravi se noter, če ne ...« Jezno sem ga stisnil okrog vratu. Zadržano in uporno je zaihtel z obrazom nad zemljo. Sam sem se razžalostil zaradi svojega početja in tako sva oba nekaj časa tiho ihtela, on spodaj, jaz zgoraj z roko okrog njegovega vratu. Ko sem vstal, je Miha stekel v sobo in skozi okno za drva v travo. Šel sem za njim. Sedel je v travi. Prisedel sem, skoraj začel s pridigo, ko je prišla Mirjana, tudi ona mokrih oči. Prava dolina solz tisto jutro. Rekel sem, naj kar gredo, da midva ostaneva. Ko so odšli, sem se šele pomiril. Pritisk časa je ponehal. Naenkrat ga je bilo dovolj. Potreba po pridiganju me je minila. Začel sem spraševati, vrtati. Spet je začel ihteti. Ulegel se je s hrbtom proti meni. Narahlo sem ga prijel za ramo in se tudi sam ulegel. Čakal sem in poslušal svoje pomirjeno dihanje in njegovo sunkovito ihtenje. Čez čas se je vzdignil in molče odšel v sobo. Počasi sem mu sledil. Ležala sva v sobi, vsak na svoji postelji. Miha je odsotno gledal strip. Sam sebi sem bil zoprn, ko sem ga tako zasledoval in tiščal vanj. Po eni strani sem imel občutek, da mu težim, po drugi pa, da bi se on rad pogovarjal z mano. Spomnil sem se namreč dveh podobnih dogodkov. Prvič je v navalu nemočne jeze odšel daleč v hrib in ga ni bilo do večerje. Drugič pa je bilo zvečer in ni hotel iti spat. Vendar se ni oddaljil kot prvič. Držal se je v dostopni bližini, sedel in čakal, prav tako kot zdaj. Povabil sem ga na sprehod in med hojo je potrdil moje domneve. Zaljubil se je v neko punco v zdravilišču, pa sta se sprla. Rad da jo ima zato, ker se mu zdi lepa. Prijetno je bilo slišati tako nežne besede od sicer

precej grobega Mihe. Povedal je, da je ona že tretja, ki ga je takole nagnala. Svetoval sem mu, naj se drugi dan pogovorita in najbrž sta se. In še to mi je povedal, da je zato tolikokrat ostal ali hotel ostati doma v sobi, ker je hotel biti v njeni družbi. Tega sem se spomnil in zato sem vztrajno tiščal vanj. Počasi se je le razgovoril. Punca je to dopoldne namreč odšla, pa se je prej hotel posloviti. Rekel sem, da mi je žal za težave, ki sem mu jih napravil. Da sem občutil njegovo ravnanje kot preizkušanje mojih oz. naših živcev, kot preskus naše in njegove moči, volje in da bi bilo dobro, če bi vso stvar sproti povedal.

Oba sva bila dobre volje. Predlagal sem, da greva peš v Cerknico (do jezera 20 km). Bil je za to. In sva šla. Šel je peš, prostovoljno, popoldne. Miha, ki se je zjutraj z vsemi močmi branil iti na pot z avtom. V trgovini se je še ustavil in čakal mirno 20 minut. Hodila sva dobre štiri ure. Vso pot sva bila dobre volje. Ko pa sva prispela, naju je tam čakal hladen sprejem in takojšen odhod, tako da me je dobra volja kar hitro zapustila. Predzadnji dan kolonije mi je Miha smeje povedal, da je ugotovil, da je njegova Ivica njegova sestrična.

Rabarbaro se igra tako, da ena skupina med glasnim brbranjem »rabarbara« druge skupine potihoma določi nek pojem, nato pa izbere iz druge skupine nekoga, ki ta pojem z gibi, brez besed sporoča, dokler ga nekdo ne razbere ali pa dokler se skupina ne vda. Predlagal sem besedo oče. Zanimalo me je, kako vidijo očeta. Besedo je sporočala Leni. Odločno je stopala po sobi, se gugala in grdo gledala. Potem se je delala, kot bi brala časnik. Medtem sem skočil po papir in svinčnik in zabeležil take odgovore:

- je živčna,
- je ukazovalna,
- dobro oponaša (trikrat),
- branje,
- doktor,
- učitelj,
- direktor,
- snažilka,
- Rajc,
- Bojan,
- vzgojitelj.

Ko so uganili pravo besedo, sem jim prebral, kar sem zapisal in jih tako opozoril, na koga jih oče spominja in na odobravanje Lenine predstave. Ja no, saj je res tak. A ni? se je branila Leni. Tonča sem prvič videl šele na dan odhoda na Rakitno. Pripeljala ga je mama. Medtem ko se je ona pogovarjala z mano, je on stal poleg nje. Mirno je bral strip. Na njen opomin me je pozdravil, nato pa je bral dalje. Stripe je nato bral še v avtobusu, ostajal je v sobi in bral, bral jih je, medtem ko smo se šli Indijance na pohodu, pa na kopanju, skupnosti kolonije ... Včasih ga je bolela glava. Polagoma pa se je začel zanimati za okolje in se vključevati v dogajanje. Pridružil se mi je pri risanju. Najprej je prerisal kakega strip junaka. Včasih je narisal tudi katerega od nas. Pozneje je risal bolj čustvene, lirične risbe, s peresom ali čopičem. Ko pa je prišel do suhih barvic je, kaže, našel svoj element. Po celo dopoldne je pazljivo in natančno risal eno risbo: pisano opravljene ljudi na lepo modrem in zdrobljenem ozadju.

Pokazalo se je, da skriva v sebi veliko fantazije in pa tudi družabnosti. Rad je plesal, nabiral je dračje za kres, na nekem izletu je kmalu prinesel kupček gob, lovil je rake v potoku, metulje, pri rabarbari je kar streljal pravilne odgovore, bil je imeniten lev v neki igrici. Pri zadnjem kresu je skupaj z Janijem improviziral šaljiv nastop. Bilo je tako zabavno in pretresljivo, da sem se iz sedečega položaja večkrat znašel v ležečem, zraven pa sem se na ves glas in do solz nasmejal. Tudi sam je bil navdušen. Zdaj je sam povabil Vita in mene, da smo skupaj improvizirali drug nastop. Pri tem sem si na riti dobro pripravil hlače, da so se pokazale spodnjice, kar je povzročilo precej smeha. Tudi na poslovilnem večeru smo na njegovo pobudo on, Jani in jaz improvizirali kratek skeč.

Običajno okolje je bilo zanj odbijajoče ali celo sovražno, tako se je umikal v stripe in glavobole. Tu pa ga je vabilo in spodbujalo k angažiranju. Njegova notranjost je postajala javnost. Ali bolje: zasebnost in javnost sta izginjali. Naše bobnanje je provociralo mimoidoče otroke iz zdravilišča k ustavljanju koraka in pritrkavanju z nogami, k izstopanju iz anonimnosti.

Pisana razstava slik, risb na koncu kolonije. Izdelki iz usnja, loki, tomahavki in zmaji, raznobarvni trakci, to je zunanja podoba njihovih tvorcev. Dogajanje, spremembe, pestrost izkušenj ... Dosti smeha in solz, uspehov in neuspehov, dosti potu, blata, krvi, udarcev, nežnosti, približevanja in nezaupanja, petja in glavobolov ... Raznovrstno, nepozabno.

Na drugi strani pa za zaprtimi okni nemi obrazi, anonimna masa 130 otrok, ki so mi ostali v spominu kot masa.

Dobro se mi je zdelo, ko so fantje, celo Viktor, pri jedi postali mirnejši. V začetku so s priborom razbijali po mizi, po krožnikih, se drli na strežnice, planili na sklede in si basali krožnike s hrano, kjer je dostikrat tudi ostala. Čakanja pri prazni mizi niso prenesli. No, proti koncu je bila scena drugačna. Na primer:

Viktor: »Že spet premalo krompirja.«

Jure Daretu: »Glej, koliko si ga boš naložil.«

Viktor, čez čas mirno: »Še za Rajca ga pusti.«

Miha: »Ne, tega si bom naložil, pa bom šel s prazno skledo po drugega.« Res je šel in pojedli smo še to polno skledo.

Ali pa drugi primer:

Dare: »Fantje, še eno flašo (soka) sem zrihtal.« In ga je natočil vsem, nato pa še sebi.

Dobro se mi zdi, da do tega niso privedle pridige o tovarštvu in bon-tonu. Kolikor se spomnim, sem jih vedno težko prenašal.

Že bolj proti koncu kolonije sem neko popoldne zagledal na vratih sobe moje skupine »mrličiči« pod sliko »Vstop v čevljih prepovedan«, napis: »Mirjani vstop prepovedan!« Hitro sem se domislil, od kod ta jeza na Mirjano. Bilo je tako:

Ko sem se odpravljaj v jedilnico na kosilo, sta dva ali trije moji fantje divje planili v sobo. »Kaj pa je?« poprašam.

»Še jesti nas ne pustijo!«

»Kdo ne pusti?«

»Ne pustijo!«

»Pa kdo?«

»Mirjana!«

»Gremo nazaj!« In smo šli ...

Pri mizi Viktor: »Ta Mirjana!«

Ona pa: »Kaj, kaj, Mirjana! Daj mir!«

»Kaj, kaj! ... ti mater!«

»Sem ti že prej rekla, da moje mame ni treba nič zraven mešati.

Kar ven pojdite, če ne mislite biti v redu!«

Pa sem se oglasil jaz: »Kaj pa je razjezilo Mirjano?«

»Ma nič, samo jedel sem, takole ...«

In je pokazal, kako: ročaj žlice je vtaknil med zobe vilic in te med zobe drugih vilic in tako spretno podaljšal žlico.

»In to Mirjano ujezi.«

»Ja.«

»In ti si vseeno to počel?«

»Ma kaj, če Mirjana ..., jebem ji mater ...«

»Ti, če še enkrat omeniš mojo mater, pa ti bom eno primazala. Misliš, da to ne morem?«

In je omenil mamo. Mirjana ga je nekam negotovo in boječe sunila. Viktor je v hipu zrasel ...

Očitno je Mirjano bolj jezilo omenjanje njene mame kot pa tisto kombiniranje s priborom. Kakorkoli že, vrata zanjo so bila zaprta. Zdaj vidim, da je ena glavnih stvari, ki sem jih želel na Rakitni doživeti, napis na vratih. Vstop prost.

Običajno je bil Dare zelo nemiren. Z vpitjem, razbijanjem, uničevanjem predmetov in hvalisanjem je pritegoval pozornost okolice. Le včasih, kadar nam je na primer po kosilu ali pred spanjem na glas bral knjigo, je bil čisto drugačen. Dobil je miren in resen izraz. Nataknil si je očala in zavzeto kot stara mama bral. Drugi smo ležali na posteljah in ga poslušali. Tak mi je bil bolj všeč.